

відних та інших видів ризику на форфейтера (банк), що робить форфейтування найкращим для продавця.

До решти основних переваг форфейтингу можна віднести: прискорення оборотності капіталу унаслідок авансування платежів покупців, підвищення ліквідності підприємств-експортерів за допомогою зниження дебіторської заборгованості і підвищення рівня грошових коштів, можливість здійснення нових капітальних вкладень.

Література

1. **Аналіз форм** і методів управління дебіторською заборгованістю у складі оперативних фінансових активів корпорації / Т.Е. Белялов // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – № 9 (51). – С. 30-36.

2. **Особенности** оценки инвестиционных проектов, основанных на форфейтинге / И.Б. Швец, А.С. Галкина // Наукові праці ДонНТУ. – Сер.: Економічна. – 2009. – Вип. 100-1. – С. 4-9.

3. **Управление** в условиях инновационной конкуренции : монография / Г.В. Гейер // ДонГУЭТ. – 2006. – 325 с.

4. **Фінансові** аспекти зовнішньоекономічних операцій / Т.П. Басюк // Економіка, фінанси, право. – 2007. – № 6. – С. 20-24.

5. **Форфейтинг:** проблемы и перспективы / Т.Н. Поддубная // Вісник Хмельницького національного університету : зб. наук.-техн. праць. – Хмельницький : Вид-во Хмельницького НУ. – 2009. – № 5. – С. 132-134.

Шпаргало Г.Е. Характеристика форфейтинга как формы экспортного финансирования

Приведены теоретический и схематический анализ общих понятий форфейтинга. Исследованы наиболее важные факторы, вызывающие сложность в понимании форфейтинга. Осуществлен анализ преимуществ и недостатков форфейтинговых операций для их участников.

Ключевые слова: вексель, гарант, экспортер, импортер, форфейтер, форфейтинг.

Shparhalo G.Ye. Characteristic of forfaiting as form of export financing

The theoretical and schematic analysis of the general concepts of forfeiting. The investigated the most important factors that cause difficulty in understanding forfeiting. The analysis of advantages and disadvantages of forfeiting transactions for their members.

Keywords: bill, guarantor, exporter, importer, forfaiter, forfeiting.

УДК 330.322

Здобувач А.В. Яблонська¹ – Львівський ДНТУ ім. Вячеслава Чорновола

ЗНАЧЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСАХ

Міжнародні інвестиції – найефективніший інструмент зростання конкурентоспроможності економіки України на світовому ринку. Високорозвинені країни світу зуміли досягти такого рівня соціально-економічного розвитку завдяки прискореному інвестуванню своєї економіки. Обрано саме іноземні інвестиції, оскільки внутрішніх довготермінових та доступних інвестицій недостатньо, аби задовольнити потреби усіх учасників ринку.

¹ Наук. керівник: доц. І.Н. Карпунь, канд. екон. наук – Львівський ДНТУ ім. Вячеслава Чорновола

Постановка проблеми. Важливість залучення іноземних коштів до української економіки є беззаперечною. Інвестиції в інновації принесуть у перспективі значні прибутки як для інвесторів, так і для держави, давши при цьому поштовх до розвитку економіки України та зростання інвестування внутрішніми інвесторами. З цією метою необхідно провести ряд законодавчих реформ і впровадження тимчасових заходів для створення оптимальних умов для інвесторів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Огляд і аналіз літературних джерел показав, що за різні періоди в сучасній науковій літературі широко розглядається спектр проблем інвестиційно-інноваційного розвитку економіки присвячені численні наукові розробки відомих вітчизняних і зарубіжних учених: І.А. Бланка, А.Б. Гончарова, А.С. Гальчинського, О.Д. Данилова, О.Є. Кузьміна, І.І. Лукінова, А.В. Мертенса, Т.В. Майорової, А.А. Переседи, В.А. Отецького, А.І. Сухорукової, Л.Н. Свириної, А.А. Чухна, В.Г. Федоренко, та іноземних – М.Г. Брауна, Г.І. Бірманна, Е. Денісона, П. Друкера, Дж.М. Кейнса, І.В. Ліпсіса, Г. Марковіца, Й. Шумпетера, М. Портера та інших.

Мета дослідження. Трансформаційні процеси, які відбуваються в Україні, поступово наближують нас до рівня держав котрі входять до ЄС. На цьому шляху присутній великий ризик втратити нещодавні здобутки, прийнявши одне хибне рішення, тому необхідно ретельно проаналізувати можливі заходи, обрати найефективніші та об'єднати їх у програму.

Виклад основного матеріалу. Важливість дослідження проблеми формування інноваційно-інвестиційного потенціалу зумовлена роллю останнього в забезпеченні економічного зростання, яка має вияв у двох напрямках:

- інвестиційні витрати є найбільш змінною складовою сукупного попиту, зміна якої викликає коливання ринкової кон'юнктури, зумовлює циклічність розвитку ринкової економіки. Забезпечення її відносної стабільності привело б до стабілізації всієї економічної системи;
- інвестиції є важливою умовою інвестиційного розвитку економіки.

Збільшення капіталу в різних його формах розглядають як принциповий чинник економічного зростання. Варто відзначити, що іноземні інвестиції розподіляються на державні та приватні інвестиції, де:

- державні інвестиції – це позики, які одна держава або група держав надає іншій державі. У цьому випадку мають місце відносини між державами, що регулюються міжнародними договорами і до яких застосовуються норми міжнародного права. Можливі й "діагональні відносини", коли консорціум (група) приватних банків надає інвестиції державі;
- приватні інвестиції – це інвестиції, які надають приватні фірми, компанії чи громадяни однієї країни відповідним суб'єктам іншої країни. Інвестиційні відносини такі складні та багатогранні, що нерідко відносини між державами тісно пов'язані з відносинами між приватними інвесторами [4].

Приватні інвестори є більш привабливими для України, адже за минулого уряду держава неодноразово отримувала міжнародні позики на розвиток і сучасні боргові зобов'язання необхідно погашати не з нових кредитних траншів, а з доходу держави. Як відомо, за імпорту іноземних коштів в Укра-

їну відбувається компенсація дефіциту коштів, виділених на розвиток держави, зокрема, економічної, інноваційної, технологічної та виробничої складових; запускається процес дослідження новітніх чи недосконало застосовуваних ресурсів, поживаються інтеграційні процеси входження до міжнародних економічних організацій і політичних об'єднань.

Призначення іноземних інвестицій полягає у прискоренні економічного розвитку держави загалом і слаборозвинених регіонів зокрема, шляхом збільшення обсягів виробництва, наповнення бюджету, зростання експорту і зменшення об'ємів імпортованої продукції, удосконалення кваліфікаційних навичок працівників. Метою інвесторів завжди залишатиметься одержання гарантованого доходу за правової безпеки здійснення інвестиційної діяльності. Сприятливими факторами є наявність розвиненої інфраструктури; політичне керівництво, яке позитивно зарекомендувало себе на світовій політичній арені; відсутність або низький та стабільний рівень інфляції; податкові та інші державні пільги на здійснення інвестування; наявність продуктивної кваліфікованої порівняно дешевої робочої сили. Найбільшими іноземними інвесторами серед країн є США, Великобританія, Німеччина, Японія і Франція. В Україну головна частка інвестицій надходить саме від громадян і економічних суб'єктів США. Економічна та практична необхідність у цих інвестиціях для економічного зростання України недооцінена.

Ефективне використання інноваційного потенціалу економіки України неможливе без залучення іноземного капіталу. Крім економічної складової, важливим є приплив іноземних фахівців, котрі полегшують підготовку висококваліфікованих кадрів, сприяють впровадженню найсучасніших управлінських систем і методів. Детальний розгляд інвестиційного процесу на мезорівні довів вагомість потенціалу інфраструктури економічного ринку у розподілі наданих інвестицій згідно з потребами кожного з суб'єктів підприємницької діяльності відповідно до їх можливостей та продуктивності й ефективності застосування отриманих коштів, а не лише залежно від очікуваного розміру частини прибутку, отриманої для розвитку інфраструктури на мезорівні.

В основі ефективної організації іноземної інвестиційної діяльності покладено понад 100 різних правових і нормативних документів (законів, постанов, указів, положень, інструкцій та ін.). До них належить також згаданий Закон України "Про режим іноземного інвестування". Уся законодавча база має принаймні два основних недоліки: нестабільність; відсутність комплексності та суперечності в самих законодавчих актах.

Нестабільність зумовлює неможливість спрогнозувати виробничо-господарську та фінансову діяльність об'єктів інвестування. У статті 1 розділу 1 Закону визначається тільки частка іноземної інвестиції у статутному фонді виробника з іноземними інвестиціями (щонайменше 10 %). Законами України передбачено захист іноземних інвестицій в Україні від конфіскації державою за винятком випадків надзвичайного характеру [6].

Оптимальним рішенням було б розроблення та прийняття єдиного правового документа, котрий регулював би залучення і перебування інозем-

ного капіталу в країні та умови репатріації інвестованих коштів після завершення процесу. Такий підхід забезпечує стабільність позицій держави на міжнародному інвестиційному ринку і дає змогу інвесторам сформувати оптимальну програму інвестиційної діяльності на теренах України.

З метою уникнення зловживань під час інвестування в інноваційну сферу слід основоположним критерієм у наданні інвестиційних пільг інноваційним проектам слід визнати рентабельність реалізації цього проекту за певний період, адже термін існування багатьох таких суб'єктів господарювання обмежений часом отримання податкової пільги. Застосування цієї технології сприяло б зростанню ефективності інновацій та убезпечувало б державні кошти, котрі поверталися б після завершення контрольного періоду за відсутності жодних вагомих результатів. На соціально-економічний розвиток України здійснюється відчутний вплив інвестиційної діяльності, котрий зумовлює необхідність прискіпливого аналізу принципів формування та використання інвестиційних процесів поєднано з інноваційною складовою і розроблення й удосконалення методів управління та взаємодії. Реалізація поставлених завдань для втілення інвестиційної стратегії головним чином витікатиме з впровадження ефективного комплексу активації інвестиційних коштів і грамотного управління ними. Інвестиційна стратегія – це цілісний комплекс щільно взаємопов'язаних управлінських заходів у економічній, фінансовій, бюджетно-податковій, грошово-кредитній, правовій та інших сферах спрямований на досягнення максимального прибутку в оптимальний термін.

Підтримуючи макроекономічну стабільність, не варто забувати про стабілізацію економічного та фінансового становища на регіональному рівні та розвивати вітчизняний інвестиційний потенціал. Доречними будуть зростання доходів населення, розуміння важливості заощаджень та їхнього інвестування в національні інноваційні проекти.

Ефективна інвестиційна політика повинна посідати центральне місце в комплексі всіх державних заходів. За умови державної підтримки інновацій в усіх їх багатопланових проявах і раціональне та максимально ефективне використання науково-дослідних розробок та інноваційних винаходів відбувається підвищення конкурентоспроможності економіки України у світі.

Проявом державної підтримки можуть бути не лише зазначені податкові, економічні та законодавчі фактори, застосовані з метою спрощення фінансового та організаційного аспектів підприємства, а й урядові інвестиції в регіональну інфраструктуру чи матеріально-технічну базу державних дослідних лабораторій. Правильно розставлені пріоритети в інвестиційному процесі забезпечать розвиток інновацій в державі: проведення наукових досліджень, розроблення новітніх засобів і процесів виробництва, створення унікальних підприємств тощо. Існує низка перешкод під час формування цієї економічної моделі, а саме:

- недосконале патентне законодавство і низький рівень захисту його об'єктів на всіх стадіях дослідження несе загрозу можливої втрати винаходу, що спричиняє відтік проектів винаходів до іноземних патентних бюро;
- моральне і фізичне зношення матеріально-технічної бази, котра надзвичайно важлива в інноваційній сфері;

- пасивність та відсутність зацікавленості органів місцевого самоврядування в підтримці місцевих НДДКР, але їхнє заохочення на вседержавному рівні є найвагомішим і може істотно змінити активність інноваційної діяльності та науково-дослідних, конструкторських державних підрозділів;
- брак необхідної кількості робочих місць для висококваліфікованого робочого персоналу та недофінансування їх заробітної плати роботодавцями, що призводить до так званого "відтоку інтелекту" за кордон з більш сприятливими умовами праці та розвитку власних здібностей.

Розглянемо приріст прямих іноземних інвестицій по Україні. До початку 2009 року він становив 2972,1 млн дол. США, а в 2010 р. – 2546,7 млн дол. США. Становище по регіонах вказано у таблиці. У таблиці наведено дані, зокрема отримані від НБУ та ФДМУ (щодо різниці між ринковою та номінальною вартістю акцій, майна тощо, не облікованої у статистичній звітності окремих підприємств), які розподілені за регіонами. Як бачимо, приріст прямих іноземних інвестицій протягом початку 2010 р. відчутно зменшився стосовно до аналогічного періоду попереднього року.

Табл. 1. Прямі іноземні інвестиції в Україну за 2009-2010 рр.

№ з/п	Region	Приріст (зменшення) прямих іноземних інвестицій до початку року, млн. дол. США		На одну особу наростаючим підсумком з початку інвестування, дол. США	
		2009	2010	2009	2010
1	м. Київ	1312,2	1938,3	6693,2	7740,8
2	Дніпропетровська	90,1	229,4	2046,3	2166,7
3	Донецька	83,6	33,6	357,8	364,5
4	Полтавська	-92,5	45,4	280,6	331,3
5	Запорізька	31,9	8,9	505,1	508,8
6	Харківська	398,4	31,7	724,1	761,4
7	Київська	137,9	64,1	860,1	924,7
8	Луганська	258,2	-2,8	278,8	273,7
9	Львівська	224,6	68,1	467,2	495,3
10	Одеська	27,4	48,9	418,7	458,3
11	Сумська	59,8	4,2	183,3	195,4
12	Миколаївська	10,2	13,0	143,5	147,4
13	АР Крим	72,9	66,3	368,6	400,9
14	Рівненська	4,0	-0,9	268,0	266,6
15	Черкаська	61,9	65,8	176,1	222,4
16	Чернігівська	-8,6	3,6	85,1	83,5
17	Хмельницька	52,1	-36,9	141,1	136,9
18	Херсонська	5,1	4,6	179,7	184,5
19	Івано-Франківська	120,7	-84,6	450,4	399,4
20	Вінницька	17,1	22,5	107,5	124,0
21	Житомирська	28,1	17,1	182,2	197,7
22	Волинська	59,6	14,8	318,1	335,9
23	Кіровоградська	1,7	-14,9	79,8	66,6
24	Тернопільська	10,0	-0,2	62,8	60,9
25	Чернівецька	2,6	1,2	69,5	69,9
26	Закарпатська	3,2	2,5	289,9	295,0

Для подолання подібних наслідків кризового становища економіки потрібна розроблення дієвої системи управління інвестиційною діяльністю в

державі з регіональною адаптацією на місцях, як засобу впливу держави на фінансовий ринок.

Проаналізувавши реальне становище інноваційного виробництва та науково-технологічних досліджень, надають оцінку потенціалу регіону, окреслюють концептуальні підходи подолання викритих недоліків та покращення вже існуючих заходів запобігання їх виникненню, контролюють обсяг інвестованих коштів, створюють орган страхування інвестиційних ризиків. Усе це гармонійно поєднується в згаданій системі управління інвестиційною діяльністю. Така робота повинна передбачити синхронну взаємозалежність, взаємозв'язок, взаємозамінність і ефективну систему самовдосконалення елементів організаційної структури як вертикально, так і горизонтально. Поряд зі створенням нових систем має проводитись модифікація організаційних і виробничих структур, диференціал управління, диверсифікація операцій, розширення прав персоналу, розвиток прогресивних інформаційних технологій.

Інноваційна система є багаторівневою. Усі її ланки взаємопов'язані та взаємозалежні, їх поєднання сприяє обміну і взаємодоповненню використаних інновацій. Що ширше й масштабніше проникнення інновацій, то легше досягти збалансованості загальнодержавних, приватних підприємницьких та інших інтересів в інноваційній та соціально-економічній сферах діяльності то вищий ефект завдяки зусиллям партнерів, що беруть участь в інноваційному процесі. Президент України Віктор Янукович у своєму щорічному Посланні до Верховної Ради "Про внутрішнє та зовнішнє становище України у 2011 році" окреслив основне довгострокове завдання для держави – "зростання конкурентоспроможності економіки та підвищення продуктивності праці".

На нашу думку, для досягнення поставленої мети інвестування в інновації підходить якнайкраще. Що й підтверджується далі. "Відтак першочерговим пріоритетом для України у середньостроковій перспективі є прискорення інноваційного розвитку, технічне та технологічне оновлення виробничих потужностей, розвиток виробництв 5-го та 6-го технологічних укладів. Безумовно, структурна перебудова національної промисловості України, підвищення її ефективності та конкурентоздатності потребуватиме значних інвестицій. Тому успіх інноваційної стратегії буде безпосередньо залежати від здатності держави забезпечити сприятливий інвестиційний клімат, створити належні умови для спрямування фінансових, технологічних, та організаційних ресурсів на інноваційні цілі", – заявив Глава держави.

За допомогою розробленої системи управління інвестиційною діяльністю та наявних потенціалів Україна згодом зможе впливати на зовнішнє середовище, обирати з-поміж потенційних іноземних інвесторів найкращих та пропонувати їм високорентабельні інноваційні проекти на двосторонньо вигідних умовах. Це сприятиме пошуку і підтримці інновацій та наукових досліджень, дасть змогу збільшити інтелектуальний ресурс країни і заохотити внутрішніх інвесторів до конкурентної боротьби за інвестування. У перспективі українські суб'єкти підприємницької діяльності самі зможуть стати бажаними інвесторами в інших країнах.

Інноваційна політика регіону має бути результатом глибокого дослідження ринку, постійного його моніторингу, повинна опиратися на сучасні науково-технічні досягнення та ефективне використання інтелектуального й творчого потенціалу. "Водночас в Україні залишається значний нерелізований потенціал внутрішнього інвестування. Для того, щоб мобілізувати ці ресурси в першу чергу необхідно зацікавити громадянина інвестувати у майбутнє. Уряд має для цього всі необхідні механізми", – запевнив В. Янукович. Президент додав, що з огляду на це, 2011 р. має стати періодом побудови нової нормативно-правової бази захисту прав та інтересів інвесторів, впровадження сучасних механізмів промислової політики та надання державної підтримки високотехнологічним підприємствам та секторам економіки.

Прямі іноземні інвестиції можуть у повному обсязі задовольнити потреби інноваційно-технологічного розвитку. Тому уряд України повинен сприяти реалізації інвестування іноземних коштів в інноваційні проекти і виробництва та під час освоєння ринків збуту національної продукції. Спільне фінансування інвестиційних проектів вітчизняними та зарубіжними інвесторами можливе в процесі створення авторитетних інвестиційних центрів чи консалтингових фірм, які надаватимуть достовірну інформацію про можливі інвестиційні об'єкти, правові та економічні умови співробітництва. Отож, Україна обрала правильний шлях повноцінної інтеграції в глобальну інноваційну сферу, головне, щоб вистачило сил впровадити все у сьогоденну дійсність економічного життя країни.

Висновки. В Україні створено оптимальні умови для розвитку інновацій та залучення до них інвестицій, а саме:

- проводяться успішні наукові дослідження в перспективних напрямках;
- наявний висококваліфікований персонал та освітній базис для вдосконалення підготовки фахівців у пріоритетних галузях;
- економічно вигідне розташування виробництва з точки зору "ціна-якість" (відносно дешева та продуктивна робоча сила і багата сировинна база);
- інфраструктура, що швидко розвивається.

На поточному етапі, незважаючи на позитивну тенденцію розвитку інноваційної сфери в Україні, існують проблеми, які перешкоджають її потенційній реалізації. Дедалі актуальнішими вони стають з плином часу; наприклад, у Львівській області темп зростання обсягу прямих іноземних інвестицій у % до обсягів на початок року в 2009 р. становив 123,4 %, протягом наступного року цей показник змінився і становив 105,7 %. Одна з найгостріших – недосконалість застарілого чи нецільового законодавства, що своєю чергою актуалізує проблему пошуку й отримання іноземних фінансових інвестицій. Тому доцільним є побудова політики інноваційного інвестування на принципі концентрації ресурсів на пріоритетних напрямках економічного розвитку.

Література

1. Закон України "Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні" від 16.01.2003 р., № 433-IV // Голос України. – 2003. – № 28 (3028).
2. Борщ Л.М. Інвестування: теорія і практика : навч. посібн. / Л.М. Борщ, С.В. Герасимова. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.]. – К. : Вид-во "Знання", 2007. – 685 с.

3. Павленко І.А. Інноваційне підприємство у трансформаційній економіці України : монографія / І.А. Павленко. – К. : Вид-во КНЕУ, 2007. – 248 с.
4. Карпунь І.Н. Державна інвестиційна політика та механізм її реалізації : монографія / І.Н. Карпунь. – Л. : Изд-во "Мерси", 2011. – 573 с.
5. Череп А.В. Инвестознaвствo : навч. посібн. / А.В. Череп. – К. : Вид-во "Кондор", 2006. – 398 с.

Яблонская А.В. Роль международных инвестиций в экономических процессах

Международные инвестиции – самый эффективный инструмент роста конкурентоспособности экономики Украины на мировом рынке. Высокоразвитые страны мира сумели достичь такого уровня социально-экономического развития благодаря ускоренному инвестированию своей экономики. Выбраны именно иностранные инвестиции, поскольку внутренних долгосрочных и доступных инвестиций недостаточно, чтобы удовлетворить потребности всех участников рынка.

Yavlonska A.V. Role of international investment in the economic process

International investments – the most effective instrument of growth of economy of Ukraine's competitiveness on world markets. Highly developed countries have managed to achieve the level of socio-economic development through the accelerated investment of its economy. Chosen because it is foreign investment and domestic long-term investments not available to meet the needs of all market participants.

УДК 339.747:33

Магістр О.Б. Яким; доц. І.Р. Боднар – Львівська КА

ВПЛИВ СВІТОВОЇ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК КРАЇН СХІДНОЇ ЄВРОПИ

Досліджено проблеми виникнення світової фінансової кризи у країнах Східної Європи. Внаслідок останньої фінансової кризи очікується спад виробництва у країнах Східної Європи на рівні менше 5 %. Найбільш вдалим виходом з кризи є політика країн Польщі та Словаччини.

Ключові слова: криза, світова фінансова криза, Східна Європа.

Актуальність теми. Проблеми економічного зростання особливо актуально постали перед людством у XX ст., але це не означає, що вони нікого не хвилювали раніше. Уперше про економічне зростання заговорили меркантилісти, а більш-менш предметно цю проблему порушив фізіократ Ф. Кене. Протягом останніх десятиліть однією з найважливіших довгострокових цілей економічної політики уряду будь-якої країни є стимулювання економічного зростання, підтримка його темпів на стабільному та оптимальному рівні. Усе це вимагає чіткого уявлення про економічне зростання, фактори його стимулювання і стримування. Рецесія, яка почалась наприкінці 2007 р. у США як звичайний економічний нетривалий спад після несподіваного банкрутства банку Lehman Brothers у 2008 р. набула глобальних масштабів. За багатьма параметрами вона стала найбільш серйозною з часів Великої депресії. Масштабна глобальна економічна фінансова криза була зумовлена диспропорціями, що нагромадилися в останні роки у світовій економіці, недоліками в інституціональній сфері (насамперед у регулюванні й нагляді), посиленням конкуренції й взаємозалежності країн внаслідок прискорення процесів глобалізації. Для української економіки криза також виявилася дуже важкою: різко